

SINDIKALNI POROČEVALEC

PRILOGA DELAVSKE ENOTNOSTI

24. 5. 1980 — Št. 3

Usmeritve in naloge sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in smotrne izrabe delovnega časa

Sklepi predsedstva republiške konference SZDL Slovenije v zvezi z nekaterimi aktualnimi vprašanji naših delavcev na začasnem delu v tujini

Informacija o nekaterih negativnih pojavih na področju zaposlovanja

Akcija »Tisoč delavcev – sodelavcev« je akcija zveze sindikatov

Današnji Sindikalni poročevalec prinaša gradivo o usmeritvah in nalogah sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in smotrne izrabe delovnega časa, kot so ga obravnavali in v razpravi dopolnili na 13. seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, 13. maja. Da bi to pomembno vsebino osvetlili čim širše, objavljamo tudi že poprej sprejete sklepe predsedstva republiške konference SZDL Slovenije v zvezi z nekaterimi aktualnimi vprašanji naših delavcev na začasnem delu v tujini in sklep zbora združenega dela Skupščine SRS v zvezi z nekaterimi negativnimi pojavi na področju zaposlovanja.

Gradivo o akciji »Tisoč delavcev-sodelavcev«, ki že poteka in katere nosilec je Zveza sindikatov Slovenije, pa naj spodbudi sindikalne aktiviste, organizatorje obveščanja in druge k čim boljši izvedbi te pomembne akcije, ki jo je sprejel republiški svet ZSS na 12. seji.

Usmeritve in naloge sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in smotrne izrabe delovnega časa

Zaposlovanje delavcev in izraba delovnega časa sta zelo pomembni sestavini tako družbenoekonomskega položaja delavcev in njihove socialne varnosti kot tudi načrtnega usmerjanja gospodarskega in družbenega razvoja, povečanja družbene produktivnosti dela in uspešnega gospodarjenja. Zato je Zveza sindikatov Slovenije sprejela svoja temeljna stališča o teh vprašanih že na svojem 9. kongresu oktobra 1978 in na 1. konferenci novembra 1979, ko je obravnavala naloge sindikatov pri uveljavljanju družbenega planiranja ter pripravi in sprejemanju srednjeročnih planov za obdobje 1981—1985.

Da bi pospešili uresničevanje že sprejetih stališč v vseh organizacijah in organih sindikatov in s tem tudi v celotnem združenem delu, je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, po predhodni obravnavi na regijskih posvetih s predsedniki in sekretarji občinskih in medobčinskih svetov zveze sindikatov ter v dogovoru z zainteresiranimi republiški družbenimi dejavniki, sprejel na 13. seji, 13. maja 1980, naslednje usmeritve in stališča sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in smotrne izrabe delovnega časa:

1. Zaposlovanje

1.

Pri opredeljevanju stališč sindikatov do zaposlovanja izhajamo iz temeljnega izhodišča, da si moramo sindikati in vsi drugi družbeni dejavniki prizadevati za krepitev družbenoekonomskega položaja delavca, da bo pri uresničevanju pravice do dela z družbenimi sredstvi skupaj z delavci v temeljni organizaciji, delovni skupnosti in drugih organizacijah združenega dela:

— delal in sodeloval v delovnem in proizvodnem procesu po svojih delovnih in ustvarjalnih sposobnostih ter razvijal svoje delovne sposobnosti;

— skladno z načelom dobrega gospodarjenja določal gospodarsko ali drugo družbeno dejavnost, nenehno obnavljal, izboljševal in povečeval druž-

bena sredstva, ne da bi pri tem škodoval drugim ali družbeni skupnosti kot celoti;

— odločal o združevanju dela in sredstev tudi zunaj temeljne organizacije in spoznal, da je to pot za doseganje večjih rezultatov v družbeni reprodukciji;

— odločal o zadevah in sredstvih v temeljni organizaciji in zunaj nje v celoti odnosov družbene reprodukcije, pri čemer je plan temeljne organizacije podlaga njenega nadaljnjega gospodarskega, prostorskega in družbenega razvoja ter osnova za pospeševanje socialističnih samoupravnih odnosov;

— urejal medsebojna razmerja z dooločanjem pravic, obveznosti in odgovornosti med združenimi delavci v temeljni organizaciji in do družbene skupnosti.

V Sloveniji smo dosegli takšno stopnjo gospodarske in družbene razvitosti, ki zahteva nekatere korenite spremembe tudi v politiki zaposlovanja oziroma vrednotenju živega dela kot proizvodnega dejavnika. Prešli smo obdobje, ko je bilo mogoče dosegati razmeroma hitro rast proizvodnje in družbenega proizvoda z naglo rastjo zaposlenosti ob razmeroma nizkih osebnih dohodkih zaposlenih in nizki vrednosti delovnih sredstev. Obenem smo dosegli tudi takšen družbeni razvoj, ki ne dovoljuje obravnavanja delavca kot najemne delovne sile, z ozkega vidika posamezne organizacije združenega dela kot njen poslovni strošek, temveč terja, da tudi pri politiki zaposlovanja vse bolj upoštevamo celovite potrebe delavca kot proizvajalca in občana.

Da bi lahko v takih odnosih še naprej dosegali kolikor mogoče dinamično gospodarsko rast, zagotovili večjo gospodarsko stabilnost, se uspešneje vključevali v mednarodno delitev dela in obenem zagotavljali tudi trajno rast osebnega in družbenega standarda delavcev in delovnih ljudi, se moramo hitreje preusmerjati od delovno intenzivnih in dohodkovno manj donosnih dejavnosti na tehnološko zahtevnejše proizvodne in storitvene dejavnosti, ki ob višjem

znanju in ustvarjalnosti delavcev ter boljši opremljenosti dela zagotavljajo večjo produktivnost dela, s tem pa tudi večji dohodek in večjo akumulacijo na delavca. To pa zahteva predvsem smotrnejše zaposlovanje in izrabo delovnega časa, gospodarno porabo surovin in energije, ustrezno izrabo prostora ter smotrno razporeditev proizvodnih zmogljivosti v skladu z zasnovo skladnejšega razvoja Slovenije in skladnega razvoja celotne Jugoslavije.

S teh razvojnih vidikov se moramo usmeriti na takšno rast zaposlovanja, kakršno omogoča predvsem naravni prirast prebivalstva in proces nadaljnje deagrarizacije, povratek naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, ter minimalna migracija delavcev iz drugih republik in pokrajin.

Hitrejša rast zaposlenosti je mogoča le na manj razvitih območjih. To usmeritev bomo morali uveljaviti tudi v zakonu o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji. Zavzemamo se za združevanje sredstev organizacij združenega dela tudi z namenom, da se ustvarijo možnosti za zaposlovanje na tistih območjih v Sloveniji in Jugoslaviji, kjer so še razpoložljivi delavci.

2.

Da bomo ustvarili pogoje za čim polnejše uveljavljanje politike načrtnega zaposlovanja, je nujna stalna, organizirana in usklajena družbena akcija vseh družbenih dejavnikov, kajti le tako bo planiranje kadrov in zaposlovanje postalo sestavni del družbenega planiranja in sestavni del planskih aktov vsake organizacije združenega dela. Tako bo zaposlovanje pospeševalo spreminjanje družbenoekonomskih odnosov, prispevalo k povečanju produktivnosti dela in ustvarjanju večjega dohodka ter h kvalitetnejšemu razvoju vsake organizacije združenega dela in s tem vse družbe v celoti.

Delavci v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih morajo pri planiranju in uresničevanju zaposlovanja izhajati iz programov razvoja proi-

zvodnje in poslovanja, na podlagi katerih konkretno opredelijo potrebe po novih zaposlitvah in jih usklajujejo v samoupravni interesni skupnosti za zaposlovanje s sprejetimi zaposlitvenimi bilancami družbenopolitične skupnosti.

Delavci v vsaki organizaciji združenega dela morajo, na podlagi prednostnih usmeritev gospodarskega in družbenega razvoja, temeljito analizirati število in sestavo delavcev ter izkoriščanje celotnega razpoložljivega delovnega časa vseh delavcev in na tej podlagi ugotoviti potrebe po povečevanju ali zmanjševanju števila delavcev ter po spreminjanju strukture zaposlenih v naslednjem obdobju.

Pri načrtovanju kadrovskega potreb morajo delavci upoštevati vse sestavine zaposlovanja, predvsem pa produktivnost zaposlovanja vseh delavcev, enakomernejšo razporeditev zaposlovanja žensk glede na njihovo strokovno usposobljenost, najustreznejšo razporeditev delovnega časa, uresničevanje obveznosti, ki izhajajo iz minimalnih standardov pri zaposlovanju delavcev ter izboljšanje kvalifikacijske sestave zaposlenih.

Zlasti je treba zagotoviti boljše izkoriščanje proizvodnih sredstev, delovnega časa in znanja delavcev. Z izobraževanjem ob delu in iz dela je potrebno omogočiti prekvalifikacijo in prerazporejanje delavcev z manj produktivnih na produktivnejša dela in omejevanje zaposlovanja na režijskih in administrativnih delih.

Zaradi visoke stopnje fluktuacije delavcev, zlasti v nekaterih dejavnostih, morajo strokovne službe v organizacijah združenega dela, kjer je ta problem še posebej prisoten, pripraviti analize o njenih vzrokih. Prav tako morajo predlagati rešitve in ukrepe, ki bodo prispevali k odpravljanju vzrokov, ki pogojujejo prekomerno odhajanje delavcev iz teh dejavnosti oziroma organizacij združenega dela. Pri razreševanju teh vprašanj morajo sodelovati predvsem osnovne organizacije zveze sindikatov, občinski odbori in republiški odbori sindikatov dejavnosti.

V srednjeročnih planih morajo delavci določiti obveznosti za izboljševanje obstoječe kadrovske sestave predvsem z izobraževanjem ob delu. Glede na predviden proizvodni in tehnološki razvoj morajo tudi konkretno opredeliti politiko štipendiranja, usposabljanja pripravnikov ter njihovega zaposlovanja po končanem šolanju. Vztrajali bomo, da organizacije združenega dela izpolnjujejo svoje obveznosti do štipen-

distov in pripravnikov in tako omogočajo mladim čimprejšnjo vključitev v združeno delo.

Takšna vsebina planiranja zaposlovanja, usklajena v samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnostih, bo zagotavljala tudi planiranje razvoja in zadovoljevanja tistih potreb delavcev, ki jih zadovoljujejo na področju družbenih dejavnosti, stanovanjske izgradnje, preskrbe prebivalstva, organizacije prometa in drugo.

3.

Omejevat moramo zaposlovanje v administraciji in na vseh področjih gospodarske in družbene režije, ki neposredno ne prispeva k povečanju družbene produktivnosti dela ali povečanju življenjske in kulturne ravni delovnih ljudi. Pri tem je treba upoštevati, da se z večjo gospodarsko in družbeno rastjo postopoma zmanjšuje delež zaposlenih v materialni proizvodnji (primarni sektor) ter kot dopolnjevanje materialne proizvodnje povečuje delež zaposlenih v storitvenih in družbenih dejavnostih. Vendar je ta proces pri nas potekal dokaj neobvladano in hitreje, kot so to terjale stvarne potrebe družbenoekonomskega razvoja. To je po eni strani pretirano obremenilo proizvodne dejavnosti ter zmanjšalo reprodukcijsko sposobnost teh dejavnosti in celotnega združenega dela, po drugi strani pa je popačilo moralno in materialno vrednotenje dela v škodo proizvodnega in v korist administrativnega.

Zato je omejevanje zaposlovanja v administraciji in prizadevanje za njeno večjo učinkovitost zelo pomembna naloga vseh družbenih dejavnikov, vključno sindikatov. Uresničili pa jo bomo predvsem na tele načine:

— da zagotovimo boljše materialno in moralno vrednotenje proizvodnega dela in vsakega drugega ustvarjalnega dela, ki prispeva k povečanju družbene produktivnosti dela in da zato izpopolnimo in dosledneje uresničujemo sistem delitve po delu in rezultatih dela v celotnem združenem delu, posebej pa pri administrativnih delih;

— da zagotovimo neposreden vpliv in nadzor delavcev nad celotnim delovanjem in stroški gospodarske in družbene režije; to lahko dosežemo po eni strani s krepitvijo delegatskih odnosov, po drugi strani pa s hitrejšim in doslednim uveljavljanjem svobodne menjave dela med delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in delavci v delovnih skupnostih skupnih služb ter med delavci v materialni proizvodnji in delavci v družbenih dejavnostih;

— da z ustrezno politiko usmerjenega izobraževanja, štipendiranja in urejanja družbenega standarda usmerjamo delavce v proizvodne poklice;

— da posodobimo oziroma bolje opremimo celotno administracijo, da bi bila sposobna ob enaki ali celo zmanjšani zaposlenosti uspešneje opravljati svoje naloge;

— da ocenjujemo izdajanje vsakega predpisa in zahtev po različnih podatkih in evidencah glede na njihov vpliv na povečanje ali zmanjšanje administrativnih opravil.

4.

V skupnostih za zaposlovanje moramo razvijati samoupravne družbenoekonomske odnose, če hočemo uveljaviti vpliv delavcev na planiranje zaposlovanja in izvajanje politike zaposlovanja. Občinske skupnosti za zaposlovanje morajo postati mesto usklajevanja tistih potreb in interesov delavcev na področju kadrovske politike, ki terjajo širše družbeno dogovarjanje in sporazumevanje. Za reševanje skupnih nalog in uresničevanje načela solidarnosti in vzajemnosti pri zaposlovanju je treba zagotoviti medobčinsko sodelovanje občinskih skupnosti za zaposlovanje, ki morajo delovati po delegatskem načelu in uresničevati skupne interese delavcev v organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in v občinah.

Skupnosti za zaposlovanje morajo sodelovati s posebnimi interesnimi skupnostmi, kot na primer s skupnostmi socialnega skrbstva, vzgoje in izobraževanja, pokojninskega, invalidskega ter zdravstvenega varstva zaradi usklajevanja rešitev na posameznih področjih, zlasti pri določanju osnov in meril za nadomestila za čas brezposelnosti, pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov in mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter pri zaposlovanju štipendistov in pripravnikov.

Ugotavljamo, da je treba temeljito spremeniti sedanjo samoupravno organiziranost delavcev strokovnih služb pri skupnostih za zaposlovanje. Tisti delavci strokovnih služb, ki opravljajo dela in naloge na področju zaposlovanja, usposabljanja, poklicnega usmerjanja, štipendiranja in zavarovanja za primer brezposelnosti in ki glede na vrsto, obseg in pomen teh opravil lahko ustvarijo celotni prihodek oziroma pridobivajo dohodek na podlagi svobodne menjave dela, se morajo po določilih zakona o združenem delu organizirati v eno ali več organizacij združenega dela posebnega pomena. O konkretni izpe-

ljavi se morajo dogovoriti in uskladiti svojo samoupravno organiziranost z delavci in delovnimi ljudmi v skupščini skupnosti za zaposlovanje.

Delavci, ki opravljajo administrativno-strokovna, plansko-analitična, knjigovodska in druga podobna dela za potrebe skupnosti za zaposlovanje, naj se organizirajo v delovno skupnost samoupravne interesne skupnosti za zaposlovanje.

5.

Nenehno izboljševanje izobrazbene sestave zaposlenih in vsega aktivnega prebivalstva mora biti ob novih naložbah in tehnoloških izboljšavah temelj za preobrazbo sestave našega gospodarstva. Z uveljavljanjem znanosti in tehnologije kot pomembne sestavine razvoja bomo intenzivirali delo in tako zmanjšali sedanjo tehnološko in proizvodno odvisnost od drugih dežel. Zato bomo podpirali take razvojne usmeritve, ki bodo omogočile zmanjševanje obsega zaposlovanja, spodbujale izboljševanje sestave zaposlenih, upoštevale stvarne družbene stroške zaposlovanja in zagotavljale zadovoljevanje potreb osebnega in družbenega standarda delavcev in delovnih ljudi.

Zato morajo tudi banke pri presojanju investicijskih odločitev, združevanju sredstev za nove investicije in pri odobranju kreditov, upoštevati družbene kriterije tudi glede uresničevanja politike zaposlovanja.

Vsako novo naložbo in vsako zaposlitev je treba oceniti glede na povečanje produktivnosti, kakovosti dela in uveljavljanja dohodkovnih odnosov na podlagi združevanja dela in sredstev.

6.

Upravičenost zaposlovanja delavcev bomo presojali tudi s tališča uresničevanja obveznosti iz družbenega dogovora in samoupravnih sporazumov o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere delavcev. Zato morajo delavci pri pripravi planov kadrovskih potreb predvideti tudi sredstva za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev, njihovo organizirano prehrano, možnosti vključevanja delavcev v kulturne in druge aktivnosti ter zadovoljevanje vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih ter zdravstvenih potreb. Sindikati bomo vztrajali, da se določila samoupravnih sporazumov dejansko uresničujejo, ter spodbujali delavce v temeljnih organizacijah, da ob obravnavi rezultatov gospodarjenja ocenjujejo tudi uresničevanje določil samoupravnih sporazumov o minimalnih standardih. Uresničevanje določil družbenega

dogovora in na tej podlagi sprejetih samoupravnih sporazumov o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev je tudi podlaga za hitrejšo zadovoljevanje potreb osebnega in družbenega standarda za že zaposlene delavce in pri zaposlovanju novih delavcev. Organizacije združenega dela morajo zagotoviti minimalne standarde za življenjske in kulturne razmere tudi delavcem, ki so zaposleni prek kooperantskih pogodb.

7.

V Sloveniji bomo morali na podlagi ugotovljenih potreb zaposlovati tudi delavce iz drugih republik in pokrajin. Pri tem bomo morali skrbeti za to, da bo to zaposlovanje usklajeno med republikami.

Sindikati bomo spodbujali takšno zaposlovanje delavcev iz drugih republik v Sloveniji, ki bo usklajeno in organizirano v okviru skupnosti za zaposlovanje. Borili se bomo proti vsem neorganiziranim oblikam zaposlovanja, proti posameznim nosilcem nezakonitega posredovanja in zaposlovanja delavcev in proti pojavom ozkega, podjetniškega zaposlovanja delavcev ter proti tistim, ki kršijo določila samoupravnega sporazuma o zagotavljanju minimalnih standardov pri zaposlovanju delavcev.

V zvezi z zaposlovanjem delavcev iz drugih republik in pokrajin pa se moramo zavedati, da s hitrejšim izboljševanjem materialnega in družbenega položaja delavcev ustvarjamo tudi trdnjšo podlago za krepitev bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Zato je reševanje navedenih vprašanj sestavni del naših prizadevanj za krepitev družbenoekonomskega položaja delavca v združenem delu v SR Sloveniji. Zato se bomo slovenski sindikati tesneje povezali s sindikati republik oziroma pokrajin in občin, od koder prihajajo ti delavci.

8.

Organi in organizacije zveze sindikatov se morajo odločno zavzemati za zagotavljanje pogojev za uposabljanje in produktivno zaposlovanje invalidnih oseb in mladine z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Naš cilj je, da omogočimo invalidom čim daljšo delovno aktivnost in najustreznejšo usposobljenost za delo. Predvsem pa se moramo usmerjati k odpravljanju vzrokov, ki vplivajo na povečevanje števila invalidov v organizacijah združenega dela in z izboljšanjem delovnih pogojev ter uvažanjem novih tehnoloških rešitev postopoma odpravljati dela, ki jih delavci opravljajo v posebno težkih in zdravju škodljivih pogojih.

9.

Da bi pospešili vračanje delavcev in njihovih družinskih članov iz tujine, je treba še naprej razvijati vse oblike in možnosti za njihovo zaposlovanje v domovini. V samoupravnih interesnih skupnostih za zaposlovanje moramo doseči, da bo vključevanje teh delavcev v združeno delo potekalo bolj organizirano.

Sindikati pa moramo skupaj z drugimi družbenimi dejavniki in pristojnimi družbenimi organi organizirano delovati za zaščito in informiranost naših delavcev v tujini ter zato razvijati tudi uspešno sodelovanje s sindikati drugih dežel. Spodbujali bomo njihovo izobraževanje za pridobitev strokovne izobrazbe za družbeno potrebna dela, v katera se bodo vključevali po vrnitvi v domovino.

Prizadevati si moramo tudi za širjenje naročniške mreže domačega tiska in razvijati druge oblike neposrednega informiranja, kot so seminarji, sestanki z njimi v domovini, z usmerjanjem aktivnosti društev naših delavcev v tujini. Revija »Naš delavec« mora še naprej razvijati svojo vsebinsko zasnovo ter si prizadevati za čimvečjo prisotnost med našimi delavci v tujini.

Reševanje problematike delavcev na začasnem delu v tujini ne more biti le vprašanje posameznih občin, ki imajo največ svojih občanov na delu v tujini, temveč so ta vprašanja stvar vse družbene skupnosti, zato si moramo še naprej prizadevati za bolj organizirano in sistematično reševanje vprašanj delavcev na začasnem delu v tujini.

Zaposlovanje delavcev na začasnem delu v tujini mora dobiti ustrezno mesto v letnih in srednjeročnih planih ustreznih nosilcev planiranja. Zato si bomo še naprej prizadevali, da bodo imeli naši delavci na začasnem delu v tujini možnost za enakopravno in čimbolj učinkovito reševanje svojih vprašanj, še zlasti glede zaposlovanja, vlaganja prihrankov, uveljavljanja strokovnih znanj, urejanja stanovanjskih razmer, izobraževanja otrok, itd.

Sindikati si bomo tudi prizadevali za čimprejšnji sprejem družbenega dogovora o zbiranju in vračanju denarnih sredstev občanov zaradi ustvarjanja novih zaposlitvenih možnosti.

10.

Izvajanje investicijskih del v tujini je ena izmed oblik razširjanja ekonomskih odnosov, ki ima velik ekonomski pa tudi politični pomen. Organizacije združe-

nega dela morajo delavcem v njihovih temeljnih organizacijah in v detaširanih obratih v tujini zagotoviti samoupravne pravice, dobro obveščenost, možnosti za družbenopolitično, kulturno in drugo dejavnost in uresničevanje vseh pravic iz dela v enakem obsegu in pod enakimi pogoji kot v domovini.

Organizacije združenega dela, ki imajo oziroma ustanavljajo obrate v drugih državah in zaposlujejo delavce iz teh držav, morajo tem delavcem zagotavljati najmanj takšne pravice iz delovnega razmerja in takšne delovne pogoje, kot jih določajo predpisi tistih držav. Tem delavcem naj na skupnih deloviščih zagotovijo varstvo pri delu, topli obrok med delom, možnost usposabljanja ter obveščanje o rezultatih skupnega dela.

11.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je sprejelo stališča o urejanju družbenoekonomskega položaja delovnih ljudi, zaposlenih pri nosilcih samostojnega osebnega dela, ki jih moramo dosledno uresničevati.

Organi in organizacije Zveze sindikatov Slovenije v organizacijah združenega dela se morajo upreti sklepanju posredniških pogodb, ker predstavljajo kršenje ustavnih pravic delavcev. Kršitelji so tako zasebni posredniki nezakonitih oblik zaposlovanja kot tudi organizacije združenega dela, ki takšne nezakonite posredniške pogodbe sklepajo.

Zato se moramo usmeriti zlasti k zaostritvi odgovornosti poslovnih organov, ki sklepajo takšne pogodbe. Osnovne organizacije zveze sindikatov in občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije morajo v primerih ugotovljenih protizakonitih ravnanj preprečiti sklenitev takšnih kooperantskih pogodb ter dati pobudo pristojnim organom, da sprožijo postopek za ugotavljanje neveljavnosti teh pogodb, če so le-te že sklenjene.

12.

V Sloveniji smo sprejeli zakon o usmerjenem izobraževanju, ki predstavlja podlago prizadevanjem za celovito preosnovo vzgojnoizobraževalnega sistema, ki mora zagotoviti samoupravno, demokratičnejšo pot do pridobivanja izobrazbe ter ustrežnejše in smotrnejše izobraževanje mladine in delavcev skladno z možnostmi družbe in njenimi potrebami. Uveljavljanje zakona o usmerjenem izobraževanju mora biti naloga celotnega združenega dela, saj je izobraževanje za delo sestavina družbene reprodukcije, gospodarjenja in poslovanja delavcev v organizacijah združenega dela.

Delavci v temeljnih organizacijah morajo zagotavljati takšne razmere, ki bodo omogočale in spodbujale pridobivanje strokovnih znanj, izpopolnjevanje in usposabljanje delavcev in mladine.

13.

Sindikati bomo spodbujali takšno organiziranost in vsebinsko naravnost kadrovskih služb, da bodo sposobne dati delavcem in samoupravnim organom kvalitetne in celovite strokovne predloge za samoupravno odločanje ter organiziranje in usklajevanje delovnega procesa ter da bodo pravočasno pripravljale analize in elemente za pripravo planskih dokumentov s področja zaposlovanja in kadrovske politike.

Zavzemali se bomo za smotrno združevanje strokovnih opravil kadrovskih služb v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela.

II. Delovni čas

1.

Prizadevanja za večjo produktivnost in boljšo gospodarnost terjajo, da se zaposlovanju in izrabi delovnega časa nameni več pozornosti. Zaposlovanje in delovni čas sta med seboj tesno povezana, saj lahko večjo produktivnost dela dosežemo tudi z uvajanjem produktivnega zaposlovanja in najbolj smotrnim razporejanjem delovnega časa. To pomeni, da morajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela planirati takšno zaposlovanje, ki omogoča doseganje večjega realnega dohodka in višjo produktivnost dela. Tudi planiranje delovnega časa mora zagotavljati najracionalnejšo izrabo delovnih sredstev, delovnega časa in delovnih sposobnosti delavcev. Delovni čas je treba prilagoditi delovnemu procesu in potrebam delovnih ljudi in občanov, kar bo zagotavljalo produktivno izrabo delovnega časa v organizacijah združenega dela in organizirano izrabo prostega delovnega časa delavcev in občanov.

Ko delavci v organizacijah združenega dela sami določajo razporeditev delovnega časa, morajo upoštevati čim boljše izkoriščanje delovnega časa ter uskladiti svoje delo z delom delavcev v drugih organizacijah združenega dela, s katerimi so povezani pri uresničevanju skupnih interesov.

Za nadaljnjo celovito in organizirano aktivnost na tem področju, ki mora v občini potekati od krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti, je bistvenega pomena usklajeno delovanje zainteresiranih in odgovornih dejavnikov. Pri izvajanju nalog, ki bodo opredeljene

v srednjeročnih in dolgoročnih planih, moramo doseči usklajeno delovanje ter večjo odgovornost za načrtno in hitrejšo uresničevanje potreb delavcev in delovnih ljudi pri zadovoljevanju osebnega in družbenega standarda, zlasti na področjih: varstva in vzgoje otrok, izobraževanja mladine, zdravstva, družbene prehrane ter tistih storitvenih dejavnosti, ki neposredno omogočajo zadovoljevanje potreb delavcem in delovnim ljudem za življenje in delo.

2.

Temeljni cilj smotrne izrabe delovnega časa je večji delovni učinek posameznika in vseh delavcev v združenem delu ter tudi večja humanizacija dela in boljše počutje delavcev. Naraščanje odsotnosti z dela in ugotovitve o nezadovoljivem izkoriščanju delovnega časa zlasti v neproizvodnih dejavnostih, predstavljajo pomemben prihranek pri gospodarski ustalitvi. Ugotovitve tudi opozarjajo, da odsotnost z dela v mnogih temeljnih organizacijah združenega dela ni celovito evidentirana. Zato morajo strokovne službe pripravljati strokovne analize ter spremljati in ugotavljati vse vrste odsotnosti z dela in njihove vzroke.

Samoupravni organi, zlasti pa osnovne organizacije sindikata, so dolžni, zaradi boljše izrabe delovnega časa, zaostriti odgovornost za neupravičeno izostajanje z dela oziroma zapuščanje delovnega mesta ter neutemeljena podaljševanja prazničnih dni.

Zavzeti se moramo za zmanjševanje vseh vrst odsotnosti z dela, še zlasti pa za opravljanje odsotnosti z dela zaradi:

— nespoštovanja in kršenja zakonskih predpisov, družbenih dokumentov, dogovorov, sporazumov in samoupravnih aktov temeljnih organizacij združenega dela;

— neizvrševanja samoupravnih pravic, odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu;

— neusklajenega in neprilagojenega delovnega časa delavcev v gospodarskih dejavnostih in delovnih skupnostih skupnih služb ter delavcev v storitvenih in družbenih dejavnostih, javni upravi in drugod;

— slabe organizacije dela, ki je ponekod v premajhni funkcionalni povezanosti s produktivnostjo, ekonomičnostjo in rentabilnostjo poslovanja;

— neuveljavljenih načel delitve po delu in rezultatih dela;

— slabega nadzora in premajhne motiviranosti delavcev za odgovorno opravljanje del in nalog zlasti delovnih skupnosti;

— premajhne obveščenosti delavcev o odsotnostih z dela in o vplivu takšne odsotnosti na ustvarjeni dohodek v temeljni organizaciji, delovnih skupnostih in drugih organizacijah združenega dela.

Odločno bomo nastopili tudi proti nezakonitemu in nepotrebnemu uvajanju nadurnega dela, ki je mnogokrat posledica slabe organizacije in programiranja dela, neustreznega razporejanja dnevnega, tedenskega in letnega delovnega časa ali teženj nekaterih delavcev, da si z nadurnim delom zagotavljajo dodatni zaslužek.

Smotrna izraba delovnega časa terja tudi zmanjšanje sestankovanja v delovnem času. Zavzemamo se za to, da se poveča učinkovitost in kakovost priprave vseh sestankov in delovnih dogovorov ter s tem preprečuje nepotrebna izguba delovnega časa. Kakovost samoupravnega odločanja delavcev je treba zagotavljati z boljšim predhodnim obveščanjem, s kakovostjo pripravljanih gradiv, predhodnim obravnavanjem le-teh v samoupravnih in sindikalnih skupinah in podobno. Odločno nasprotujemo tudi praksi, da se različne zabavne in športne prireditve ter družabna srečanja organizirajo v delovnem času.

Sindikati sodimo, da so pri vodenju poslovanja, organiziranju in usklajevanju delovnega procesa in ukrepov za izvajanje naših usmeritev o smotni izrabi delovnega časa še posebej odgovorni individualni in kolegijski poslovodni organi. Zato jih bomo podpirali pri izvajanju naših usmeritev o smotni izrabi delovnega časa.

Odsotnost z dela zaradi zdravljenja delavcev, nege otrok in družinskih članov ter poškodb na delu in izven njega postopoma narašča, zato moramo spodbuditi ustvarjanje pogojev, da bodo delavci v vseh delih združenega dela v skrbi za lastno zdravje hitreje reševali vprašanja zdravstvenega varstva. Za nadaljnjo celovito in organizirano družbeno aktivnost na tem področju je bistvenega pomena usklajeno delovanje vseh odgovornih dejavnikov. Delavci v združenem delu so nosilci pravic in obveznosti pri zagotavljanju varnega in zdravega dela, zmanjševanja nesreč pri delu in izven njega, zmanjševanja bolezenske odsotnosti, invalidnosti in predčasnega zmanjševanja delovne sposobnosti delavcev.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bo posebej opredelilo sklepe in naloge sindikatov, ko bo razpravljalo o humanizaciji dela z vidika varstva pri delu.

3.

Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela morajo vsako leto sproti načrtovati izrabo letnega delovnega časa. Zagotavljati morajo čim popolnejšo in smotrnejšo izkoriščenost delovnih sredstev in delovnega časa ter čim učinkovitejšo in produktivnejšo izkoriščenost svojega dela, usklajenost skupnega dela v temeljni organizaciji združenega dela in skupnega dela z delavci v drugih temeljnih organizacijah združenega dela, s katerimi so povezani pri uresničevanju skupnih in družbenih interesov, kakor tudi zadovoljevanju potreb delovnih ljudi, ki uporabljajo njihove storitve.

3.1.

Plan izrabe letnega delovnega časa za naslednje leto sprejmejo delavci pred iztekom tekočega leta, pri tem pa morajo upoštevati vse elemente, določene v zakonu o združenem delu in zakonu o delovnih razmerjih.

Plan letne razporeditve delovnega časa, zlasti plan delovnih in prostih dni (interni koledar), morajo poznati vsi delavci temeljne organizacije.

3.2.

Temeljne in druge organizacije združenega dela s področja prometa in zvez, trgovine na drobno, gostinstva in turizma, obrti in drugih storitvenih dejavnosti se morajo s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, sveti potrošnikov in drugimi oblikami organizacij porabnikov storitev dogovoriti in sporazumeti za uskladitev njihovega delovnega oziroma obratovalnega časa. Tako bomo dosegli, da bo razporeditev delovnega časa usklajena s potrebami delavcev in vseh občanov ter z življenjskimi razmerami v kraju, kjer živijo.

3.3.

Delavci delovnih skupnosti v organizacijah združenega dela naj začetek in konec svojega delovnega časa določijo tako, da bo njihovo delo usklajeno s celotnim delovnim procesom in povezano z izmenskim delom.

4.

Zveza sindikatov Slovenije podpira uvedbo zimskega časa v letošnji jeseni.

Uvedba zimsko-letnega časa je smotrna zaradi gospodarskih učinkov, zboljševanja produktivnosti dela in varčevanja z energijo.

5.

V zvezi z določanjem delovnega časa moramo upoštevati tudi psihofiziološke lastnosti delavcev in njihove sposobnosti, da dosegajo najugodnejše delovne rezultate v času dnevnega dela, ko naravni pogoji omogočajo delavcem tudi čim manjše stroške pri opravljanju del in nalog. Razumljivo je, da pri dvo in večimenskem delu dela ni mogoče organizirati samo v dnevnem času. Zato pa moramo hitreje uveljavljati spoznanja, da bi bilo primerno premakniti začetek dela v dnevni čas, kar bi omogočalo povečanje produktivnosti dela skozi celotno dnevno delo, prihranek na energiji in organizacija dela bi bila bolj prilagojena življenjskemu ritmu delavcev.

6.

Pri pripravi planskih dokumentov moramo posvetiti posebno pozornost delovnim razmeram v nočni izmeni in postopnemu odpravljanju nočnega dela. Nočno delo škodljivo vpliva na zdravje delavca, zato moramo zagotoviti posebno varstvo med nočnim delom za vse delavce, neglede na spol in dejavnost, kar je ena pomembnih nalog nosilcev načrtovanja. Ob načrtovanju nočnega dela moramo upoštevati tudi ustrezno vrednotenje nočnega dela kot posebnega pogoja dela ter zagotoviti potrebno prehrano delavcev v nočni izmeni, organiziran prevoz na delo in ugotoviti, ali imajo delavci organizirano varstvo otrok.

Organizacije združenega dela morajo v svoje plane vnesti politiko nadaljnega postopnega odpravljanja nočnega dela žensk v industrijskih panogah, zlasti pa pri težjih in zdravju škodljivih delih. Povsod, kjer je uvedeno nočno delo, morajo organizacije združenega dela nenehoma zboljševati delovne razmere ter delavcem zagotoviti družbeno dogovorjene pravice. Ustvarjanje pogojev za postopno odpravljanje nočnega dela mora v večji meri postati tudi vsebina planov družbenopolitičnih skupnosti, zlasti pa občine.

Glede na to, da je obseg nočnega dela v posameznih dejavnostih in v posameznih organizacijah združenega dela različen in da obstajajo različni razlogi, zaradi katerih je uvedeno nočno delo žensk, je treba ob pripravi programov za postopno ukinjanje nočnega dela žensk določiti takšen rok, ki bo usklajen z realnimi možnostmi organizacij združenega dela in anoge.

Pri tem naj se predvidi tudi postopno ukinjanje nočnega dela delavcev, ki ne delajo v neprekinjeni proizvodnji, ki opravljajo posebno težka dela in dela pod posebnimi pogoji.

III. Naloge organizacij in organov zveze sindikatov

Na podlagi sprejetih usmeritev moramo aktivnost organizacij in organov Zveze sindikatov Slovenije usmeriti v uresničevanje naslednjih nalog:

1.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo vztrajati, da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih ob sprejemanju letnih in srednjeročnih planov razvoja planirali nove zaposlitve, skladno s predvidenim razvojem temeljne organizacije in dogovorjeno politiko zaposlovanja v občini, ter tako uveljavili planiranje zaposlovanja kot sestavino celovitega planiranja.

Pri pripravi investicijskih načrtov je treba predvideti tudi finančne in druge obveznosti za zagotavljanje minimalnih standardov za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev. Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo vztrajati, da organizacija združenega dela ne zaposluje novih delavcev, če ni podpisala samoupravnega sporazuma o minimalnih standardih oziroma če ne uresničuje vseh pogojev v zvezi z zaposlovanjem novih delavcev.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo oceniti problematiko v zvezi z zaposlovanjem invalidov in vztrajati, da so ti delavci čim bolj produktivno zaposleni. Za zagotavljanje socialne in materialne varnosti delavcev, ki zaradi zmanjšane delovne sposobnosti ne dosegajo predvidenih rezultatov, je treba te delavce prerazporediti na lažja in varnejša dela.

Osnovne organizacije zveze sindikatov se morajo zavzemati, da se bodo uveljavljale delegacije za samoupravne interesne skupnosti za zaposlovanje in da bodo delavci seznanjeni z načrtovano kadrovske politiko. Zavzemati se morajo za takšno organizacijo in strokovno usposobljenost kadrovske službe, ki bodo sposobne pripravljati podlage za pripravo srednjeročnih in dolgoročnih planov zaposlovanja, zlasti pa seznanjale delavce z vsemi vprašanji kadrovske politike.

Osnovne organizacije zveze sindikatov v tistih organizacijah združenega dela, ki sklepajo kooperantske pogodbe z obrtniki, morajo vztrajati na zakonitosti teh pogodb ter v primerih ugotovljenih nepravilnosti obvestiti delavski svet oziroma sprožiti postopek pri sodiščih združenega dela.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo oceniti izkoriščanje delovnega časa, ustreznost razporeditve delovnega časa na posameznih delih delovnega procesa in ugotoviti vzroke za slabo izkoriščanje delovnega časa. Zlasti je potrebno predlagati sprejem ukrepov za odpravo vseh oblik odsotnosti z dela in prekomernega nadurnega dela. To bo prispevalo k povečanju produktivnosti dela in dohodka, kar je podlaga tudi za povečevanje osebnega dohodka.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije dajejo tudi pobude za proučitev potrebnih sprememb pri razporejanju delovnega časa oziroma pri pripravi letnih planov delovnega časa.

V dejavnostih, kjer je uvedeno nočno delo žensk, se morajo osnovne organizacije zveze sindikatov še naprej zavzemati za dosledno uresničevanje programov ukinjanja tega dela ter vztrajati, da se ti programi vključijo v srednjeročne plane razvoja za obdobje od leta 1981—1985. Osnovne organizacije zveze sindikatov naj svojo aktivnost usmerjajo tudi v odpravljanje nočnega dela na vseh tistih delih, ki so zdravju škodljiva.

Konference osnovnih organizacij zveze sindikatov v delovnih organizacijah in koordinacijski odbori sindikatov v sestavljenih organizacijah združenega dela naj zagotavljajo usklajevanje in uresničevanje navedenih nalog v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela.

2.

Zaradi uresničevanja skupnih ciljev kadrovske politike in zaposlovanja v občini, morajo občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije aktivno sodelovati z občinskimi skupnostmi za zaposlovanje. S svojo aktivnostjo morajo usmerjati aktivnost osnovnih organizacij zveze sindikatov pri nadaljnjem uveljavljanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih za zaposlovanje.

Skupno z izvršnimi sveti skupščin občin in občinskimi skupnostmi za zaposlovanje naj ocenijo, kako se uresničujejo minimalni standardi za življenjske in kulturne razmere, in sprejmejo potrebne ukrepe, da se samoupravni sporazumi sprejmejo in uresničujejo v vseh samoupravnih sredinah.

Ob tem naj analizirajo, ali zaposlovanje delavcev iz drugih republik in pokrajin poteka organizirano prek samoupravnih interesnih skupnosti za zapo-

slovanje in ali se zagotavlja dosledno uresničevanje minimalnih standardov zlasti glede stanovanjskih razmer.

Posebno pozornost morajo nameniti pogojem za zaposlovanje delavcev iz drugih republik in pokrajin in vztrajati, da temeljne organizacije dosledno uresničujejo minimalne standarde za življenjske in kulturne razmere.

Skupaj z drugimi dejavniki v občini morajo oceniti in predlagati rešitve v zvezi z razporejanjem delovnega časa, zlasti z vidika usklajenosti delovnega časa proizvodnih in neproizvodnih dejavnosti in možnosti premika pričetka delovnega časa v posameznih dejavnostih, zlasti v trgovinskih in storitvenih organizacijah, organih državne uprave, sodstva in drugih javnih službah.

Občinski sveti Zveze sindikatov Slovenije spremljajo in spodbujajo izvrševanje nalog osnovnih organizacij zveze sindikatov in jim pri tem pomagajo.

3.

Republiški dobri sindikatov dejavnosti bodo na podlagi dosedanje aktivnosti ter sprejetih usmeritev in nalog republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v programe dela vključili aktivnosti za uresničevanje politike produktivnega zaposlovanja in produktivne izrabe delovnega časa.

Za nadaljevanje aktivnosti pri postopni ukinitvi nočnega dela žensk v industriji, gradbeništvu in prometu naj republiški odbori sindikatov dejavnosti, kjer je uvedeno nočno delo žensk, sprejmejo lastna stališča o postopni ukinitvi nočnega dela žensk in izhodišča za ukinjanje nočnega dela na vseh tistih delih, ki so zdravju škodljiva.

4.

Glede na obsežnost področij in nalog, ki jih zajema politika zaposlovanja in izrabe delovnega časa, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije zavezuje predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, da posebej obravnava posamezna področja ter sprejme konkretnije usmeritve in naloge za njihovo uresničevanje.

5.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo prek svojih organov zagotavljal uresničevanje vloge in nalog sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in smotrne izrabe delovnega časa ter spremljanje in ocenjevanje doseženih rezultatov.

Po programu dela bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije obravnaval in usmerjal aktivnosti svojih organov na tistih področjih, ki so povezana z uveljavljanjem prizadevanj za razvoj proizvodjalnih sil, krepitev materialne podlage dela in stabilizacije.

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije bo predlagal svetu Zveze sindika-

tov Jugoslavije, da čimprej razpravlja in se opredeli za uvedbo zimsko-letnega časa.

Dolžnost vseh organov republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je, da na podlagi navedenih usmeritev dajejo pobude in sodelujejo pri urejanju posameznih vprašanj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v republiki,

izvršnim svetom Skupščine SR Slovenije, z družbenopolitičnim zborom in zborom združenega dela Skupščine SR Slovenije, samoupravnimi interesnimi skupnostmi in Gospodarsko zbornico Slovenije.

Ljubljana, 13. 5. 1980

SKLEPI PREDSEDSTVA REPUBLIŠKE KONFERENCE SZDL SLOVENIJE V ZVEZI Z NEKATERIMI AKTUALNIMI VPRAŠANJI NAŠIH DELAVCEV NA ZAČASNEM DELU V TUJINI

Predsedstvo RK SZDL Slovenije je na svoji seji dne 19. 2. 1980 obravnavalo informacijo o nekaterih aktualnih družbenih in idejnopolitičnih vprašanjih položaja naših delavcev na začasnem delu v tujini in po razpravi sprejelo naslednje

SKLEPE:

1.

Zavedajoč se, da so migracijska gibanja dolgoročen pojav Predsedstvo ocenjuje, da je treba učinkoviteje in bolj dosledno reševati vprašanja zvezana z odhodom naših delavcev na začasno delo v tujino, njihovim bivanjem v tujini ter povratkom. V zvezi s tem je potrebno odločneje uresničevati sklepe Predsedstva ZKJ in SFRJ iz leta 1973, sklepe in priporočila Skupščine SRS, sklepe Zvezne konference SZDL Jugoslavije iz leta 1976 ter Predsedstva SRS iz leta 1977 in zaključke drugih dokumentov. Odločnejše ukrepanje na tem področju je pogojeno še zlasti zaradi najnovejših sprememb v migracijski politiki dežel imigracije, ki teži k pospešeni integraciji in asimilaciji naših delavcev in njihovih družinskih članov, še posebno mladine.

2.

Del naših delavcev na začasnem delu v tujini in njihovih družinskih članov v nekaterih deželah prehaja v kategorijo izseljencev. Da bi ustreznejše nastopali na območjih, kjer živita obe kategoriji ter glede na nekatere skupne naloge in cilje na tem področju, bomo v okviru Socialistične zveze delavskega ljudstva Slovenije zagotovili tesnejše sodelovanje med dejavniki, ki se ukvarjajo s problematiko tako naših delavcev na začasnem delu v tujini kot naših izseljencev.

Nadaljevali bomo politiko hitrejšega podružabljanja reševanja teh vprašanj in sicer tako, da bomo širili fronto vseh zainteresiranih družbenih dejavnikov na vseh ravneh, od delovnih organizacij, krajevnih skupnosti, občin do republike.

Problematika delavcev na začasnem delu v tujini mora dobiti ustrezno mesto v letnih in srednjeročnih planih in programih vseh temeljnih nosilcev planiranja,

kar je še zlasti aktualno v letošnjem letu, ko pripravljamo in sprejemamo razvojne načrte za naslednje srednjeročno obdobje.

3.

Skrb za pospešeno vračanje in reintegracijo naših delavcev, ki se vračajo z začasnega dela v tujini in njihovih družinskih članov, še naprej ostaja ena od osnovnih nalog naše družbe. Ob tem je še posebej pomembno prizadevanje za njihovo vključevanje v združeno delo, kakor tudi zaposlovanje v malem gospodarstvu, kmetijstvu in storitvenih dejavnostih. Za doseg teh ciljev je še ustvarjena ustreza družbeno-politična klima, vendar konkretni ukrepi marsikje še vedno zaostajajo. Zato si bomo še naprej prizadevali, da bodo imeli naši delavci na začasnem delu v tujini možnost za enakopravno in čim bolj učinkovito reševanje svojih vprašanj, še zlasti glede zaposlovanja, vlaganja prihrankov, uveljavljanja strokovnih znanj, urejanja stanovanjskih razmer, izobraževanja otrok ipd.

Uspešno načrtovanje vrnitve ter reševanja vseh s tem povezanih vprašanj pa ni mogoče zagotoviti brez ustreznih evidenc o naših delavcih na začasnem delu v tujini. Zato naj Zveza skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije, skupaj z ostalimi nosilci evidenc, čim prej zaključi začeto akcijo na tem področju.

4.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Gospodarska zbornica SR Slovenije, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in drugi predvideni udeleženci naj pospešijo priprave za sprejem družbenega dogovora o zbiranju in vračanju denarnih sredstev občanov zaradi ustvarjanja novih zaposlitvenih možnosti.

Svet za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko ter drugi pristojni organi pri RK SZDL Slovenije bodo z vseh vidikov ocenili celoto predpisov, ki urejajo in vplivajo na vračanje naših delavcev. Na podlagi sprejetih stališč in ugotovitev bo koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini spodbudil razpravo v Skupščini SRS in SFRJ o vprašanjih, ki bi jih bilo potrebno v zveznih in republiških predpisih, medrepubliških družbenih dogovorih in sporazumih, ali v meddržavnih pogodbah, sporazumih in dogovorih drugače ali pa na novo urediti. O predlaganih novih rešitvah reševanja posameznih vprašanj iz tega področja je potrebno dobiti tudi mnenje delavcev na začasnem delu v tujini.

5.

Vse večji razmah samoorganiziranja naših delavcev na začasnem delu v tujini, potrjuje njihovo potrebo po združevanju v tujini z namenom ohranjanja narodne integritete, kulture, jezika, zaradi potrjevanja pripadnosti SFRJ, medsebojne povezanosti in sodelovanja s pripadniki drugih narodov in narodnosti Jugoslavije v tujini ter povezanosti z domovino.

Dosedanje pozitivne izkušnje pri povezovanju društev in klubov naših delavcev na začasnem delu v tujini z ustreznimi dejavniki v okviru občin, narekujejo nadaljnjo krepitev medsebojnih vezi in sodelovanja. Zato je potrebno vsem društvom naših delavcev v tujini, ki še niso navezala neposrednih stikov z domovino v najkrajšem času omogočiti ustreznega partnerja za povezavo. V občinskih konferencah SZDL bi morali bolj odgovorno obravnavati njihove prošnje in predloge za konkretne povezave. Na ta način bomo tudi v bodoče krepili temeljne smotre samoorganiziranja.

ranja, povezave pa bodo prispevale tudi k nadaljnji učvrstitvi vezi z domovino, krepitvi bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi, utrjevanju družbene samozaščite, širitvi obsega in dvigu kvalitete dejavnosti v društvih.

Organizirano in usklajeno sodelovanje z društvi v okviru teh povezav mora biti usmerjeno predvsem k nadaljnjemu vzpodbujanju in bogatitvi njihove lastne dejavnosti z raznimi oblikami strokovne pomoči, s seminarji, izmenjavo kulturno-prosvetnih, športnih in drugih programov in drugo.

6.

Skrb za otroke in mladino naših delavcev v tujini v razmerah povečanih asimilacijskih pritiskov, postaja osrednja naloga naše družbene skupnosti pri reševanju problematike naših delavcev na začasnem delu v tujini in terja doslednejše uresničevanje nalog na področju dopolnilne vzgoje in izobraževanja v tujini.

Razvijanje raznih oblik dela s predšolsko mladino v tujini v slovenskem jeziku je potrebno intenzivirati. Podpreti je treba sobotne in druge oblike dopolnilne predšolske vzgoje v okviru društev slovenskih delavcev v tujini ter jim zagotoviti ustrezno pomoč. Še naprej si je potrebno prizadevati, da se organizira dopolnilna predšolska vzgoja v dogovoru z državami imigracije povsod, kjer je možno ter naprej širiti in razvijati dopolnilni pouk v materinščini za šoloobvezne otroke. Potrebno je odločneje nadaljevati z akcijo usmerjanja mladine, ki v tujini zaključi obvezno šolo, na nadaljevanje šolanja v domovini ter je v zvezi s tem nujno doseči boljše informiranje mladine in staršev o možnosti za šolanje doma ter si prizadevati, da bi bili otroci naših delavcev na začasnem delu v tujini enakopravno obravnavani pri štipendiranju in oskrbi v internatih.

Podpirati je potrebno razne oblike izvenšolskih dejavnosti v tujini, ki so se že pokazale kot uspešne, predvsem pa je potrebno razvijati razne oblike povezovanja otrok in mladine v tujini z domovino kot so: dopisovanje, vzpostavljanje

neposrednih stikov med osnovnimi šolami v Sloveniji in oddelki dopolnilnega pouka v tujini, organizacija bivanja in vključevanja učencev iz tujine v pouk v domovini, kadar je možno, organizacija letovanj, ekskurzij, mladinskih delovnih brigad in podobno.

Poklicno izobraževanje delavcev v tujini se razvija počasi, potrebno ga je intenzivirati in uskladiti s potrebami našega gospodarstva in možnostmi zaposlovanja v domovini.

Posebej pa je treba poudariti potrebo po še večjih naporih za družbeno-politično in družbeno-ekonomsko izobraževanje naših delavcev na začasnem delu v tujini. Programe in realizacijo te vrste izobraževanja pa je potrebno prilagoditi interesom teh delavcev in sredinam, v katerih živijo.

7.

V večji meri bomo izrabili že obstoječe možnosti za tekoče in objektivno informiranje naših občanov v tujini, kakor tudi domače javnosti o vprašanjih, ki jih iznašajo delavci na začasnem delu v tujini. Ob tem si je treba prizadevati za čimvečjo slišnost radia ter širjenja ter vsebinsko bogatitev njegovega programa, namenjenega Slovincem v tujini, kakor tudi za širjenje naročniške mreže domačega tiska, širšo uporabo sodobnih sredstev za prenos informacij. Razvijati je potrebno tudi druge oblike neposrednega informiranja Slovencev v tujini, kot so: seminarji, organiziranje sestankov z njimi v domovini, obiski v društvih, krepiti je potrebno informativno vlogo društev in drugo. Zaradi velikega zanimanja in učinkovitosti video kaset je treba v sistemu zagotoviti ustrezne materialne možnosti za produkcijo video kaset z vseh programskih področij, zlasti pa s področja informiranja, izobraževanja ter kulture.

»Naš delavec« kot specializirana priloga slovenskih časnikov in revij naj še naprej razvija svojo vsebinsko zasnovo ter si prizadeva za čim večjo prisotnost med našimi delavci v tujini.

Zaradi že tradicionalne razširjenosti med Slovenci v tujini opravljata enako

pomembno informativno vlogo revija Rodna gruda in Slovenski koledar, ki ju izdaja Slovenska izseljenska matica. Zato je treba težiti k usklajenemu konceptu in nastopu teh publikacij, kar zahteva tudi izoblikovanje ustreznega koncepta slovensko informativno-propagandne in založniške dejavnosti v tujini ter temu primerno ureditev financiranja.

8.

Za uspešno uresničevanje nalog v zvezi s problematiko naših delavcev na začasnem delu v tujini je potrebno v okviru Raziskovalne skupnosti Slovenije nadaljevati znanstveno raziskovalno delo v zvezi z mednarodnimi migracijami naših delavcev.

9.

V okviru kadrovske politike na področju mednarodnih odnosov si je potrebno prizadevati za boljšo zastopanost Slovencev v diplomatsko konzularnih predstavništvih na področjih, kjer živi večje število naših delavcev na začasnem delu v tujini in izseljencev ter se zavzemati, da bodo te službe sposobne poslovati v slovenskem jeziku.

10.

Dosledno uresničevanje sprejetih stališč v zvezi z reševanjem vprašanj naših delavcev na začasnem delu v tujini je možno le ob primerni organiziranosti v občini. Občinske konference SZDL, kjer naj bo v okviru ustreznih koordinacijskih odborov zagotovljena zastopnost vseh nosilcev dejavnosti v zvezi z našimi delavci na začasnem delu v tujini ter vseh ostalih dejavnikov: organizacij združenega dela, družbenih organizacij in društev ter drugih organizacij, morajo prispevati k uresničevanju nalog na tem področju predvsem z usklajevanjem in z uresničevanjem dogovorjenih aktivnosti.

V občinah, kjer izvršni sveti skupščin občin še niso zagotovili operativno urejanje vprašanj naših delavcev na začasnem delu v tujini, je potrebno dati pobudo za ustanovitev komisij, ki bi skrbale za realizacijo nalog, ki so v pristojnosti občinskih organov.

INFORMACIJA O NEKATERIH NEGATIVNIH POJAVIH NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA

Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije je na 35. seji dne 2. aprila 1980, obravnaval informacijo o nekaterih negativnih pojavih na področju zaposlovanja in na podlagi 244. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejel naslednji

SKLEP

1.

Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije se je seznanil z informacijo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije o nekaterih negativnih pojavih na področju zaposlovanja in ugotavlja, da informacija ni pripravljena v celoti v skladu s sklepom Zbora združenega dela z dne 7. novembra 1979.

Zbor združenega dela sprejema ugotovitve, predloge in stališča Odbora za družbenoekonomske odnose, ki jih vsebuje poročilo odbora z dne 21. marca 1980 k omenjeni informaciji.

2.

Zbor združenega dela ocenjuje, da so doslej pri sklepanju posredniških pogodb prevladovali ozki, posamični in skupinsko-lastniški interesi, ki so v teh primerih povzročili grobo kršenje ustavnih pravic, ki jih kršijo tako zasebni posredniki nezakonitih oblik zaposlovanja kot tudi organizacije združenega dela, ki takšno nezakonite posredniške pogodbe sklepajo. Informacija ne ugotavlja dovolj, da ta pojav ni predvsem posledica zakonskih praznin, marveč nedoslednega izvrševanja zakonskih in drugih predpisov, kar izraža toleranco in neučinkovitost odgovornih dejavnikov v organizacijah združenega dela in družbenopolitičnih skupnostih.

Informacija bi morala dati več garancije in konkretnih rešitev za učinkovito in sprotno ukrepanje, s katerim naj bi bil pojav takšnega zaposlovanja preprečen oziroma odpravljen. Še bolj bi morala poudariti odgovornost pooblaščenih posameznikov v organizacijah združenega dela in zasebnih posrednikov nezakonitega dela, ki v nasprotju s socialistično moralo in zakoni takšne pogodbe sklepajo. Premalo je poudarjena prav tako kazenska odgovornost v teh primerih, saj gre očitno za grobo teptanje samou-

pravnih pravic delavcev in nezakonito pridobivanje materialnih koristi.

Informacija tudi ni dovolj kritična v oceni odgovornih družbenih subjektov, ki so problem sicer poznali, pa so ga reševali prepočasi in premalo učinkovito, dasi so imeli na voljo vsa pravna in druga sredstva.

Zbor združenega dela ocenjuje, da je prav tako potrebno v nadaljnji aktivnosti pri preprečevanju nezakonitega zaposlovanja računati z dejstvom, da je bil to eden od načinov, ki je omogočal zaposlovanje v nasprotju z opredeljeno politiko zaposlovanja, posebej še, ker je šlo za ekstenzivno zaposlovanje nekvalificiranih delavcev.

3.

Zbor združenega dela poziva delavce v organizacijah združenega dela, da prek samoupravnih organov, predvsem organov samoupravne delavske kontrole, odgovornih poslovnih organov in družbenopolitičnih organizacij ter z družbeno samozaščito, preprečujejo v svojih organizacijah združenega dela sklepanje vsakršnih navideznih kooperantskih pogodb ter da ugotovijo dosedanje kršitve na tem področju in ustrezno ukrepajo.

Zbor združenega dela dalje poziva zbore združenega dela in družbenopolitične zbore občinskih skupščin, Gospodarsko zbornico Slovenije, medobčinske gospodarske zbornice, pristojna splošna združenja TOZD, osnovne organizacije sindikatov ter vse druge prizadete dejavnike, da razpravljajo o negativnih pojavih na področju zaposlovanja na podlagi sklepa Zbora združenega dela in stanja na svojem območju.

Zbor združenega dela dalje zahteva od vseh odgovornih za reševanje tega problema, da vsak na svojem področju preprečujejo sklepanje pogodb, katerih namen je posredovanje oziroma pridobivanje delovne sile na nezakonitih osnovah in da ustrezno ukrepajo v primerih protipravnega ravnanja.

4.

Organizacije združenega dela in skupnosti za zaposlovanje naj proučijo možnosti za zaposlovanje delavcev iz drugih republik za določen ali nedoločen čas, in sicer načrtno in skladno s politiko zaposlovanja, opredeljeno v planih in resolucijah, oziroma naj proučijo možnost drugih oblik zakonitega zaposlovanja teh delavcev.

5.

Samoupravno sporazumevanje o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev poteka vse prepočasi, zato Zbor združenega dela ponovno poziva pristojne družbene subjekte, še posebej organizacije združenega dela, da pospešijo sklenitev teh sporazumov, oziroma da zahtevajo njihovo uresničevanje. Prav tako naj organizacije združenega dela zagotovijo minimalne standarde za življenjske in kulturne razmere tudi delavcem, ki so zaposleni prek kooperantskih pogodb.

6.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj ob stalnem spremljanju vseh akcij za odpravo in preprečevanje pojavov najemanja in prodajanja delovne sile sproti sprejema ustrezne ukrepe ter v začetku leta 1981 poroča Zboru združenega dela o učinkovitosti ukrepov, ki so jih Izvršni svet in drugi dejavniki sprejeli na tem področju.

Akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev« je akcija zveze sindikatov

Dne 25. aprila 1980 so se, na pobudo odbora RS ZSS za obveščanje in politično propagando, prvič srečali predsedniki komisij občinskih svetov zveze sindikatov za obveščanje. Osrednja tema je bila izpeljava akcije »Tisoč delavcev-sodelavcev«, ki poteka od 1. maja do 31. decembra letos kot akcija Zveze sindikatov Slovenije. Tako jo je opredelilo in sprejelo predsedstvo RS ZSS na svoji 20. seji, dne 20. marca 1980 in nato republiški svet ZSS na svoji 12. seji, dne 28. marca 1980.

Na pogovoru s predsedniki komisij za obveščanje je predsednik RS ZSS Vinko Hafner spregovoril o aktualnih nalogah zveze sindikatov in ob tem med drugim poudaril:

»Samo dobro obveščen in osveščen delavec je lahko dober samoupravljaec in gospodar, hkrati pa se tudi sam plemeniti in duhovno dviga. Delavec mora biti dobro in objektivno obveščen o gospodarjenju in stanju svoje organizacije združenega dela. Vsak prispevek k temu je dobrodošel pri uveljavljanju družbenoekonomskega položaja delavcev in pri gospodarjenju.«

Zatem je Vinko Hafner opozoril na vlogo Delavske enotnosti pri osveščanju sindikalnih aktivistov in delavcev in na vlogo sredstev javnega obveščanja nasploh, ki prispevajo k razvijanju združenega dela. Za neposredno obveščenost delavcev so zelo dragocena sredstva obveščanja v združenem delu. Poudaril je, da je obveščanje v celoti med temeljnimi pogoji uspešnega družbenoekonomskega razvoja in tudi uresničevanja vloge sindikata, ne nazadnje pa tudi trdnosti našega družbenopolitičnega sistema pred vplivi tuje propagande. Vsa področja praktičnega delovanja zveze sindikatov so hkrati predmet obveščanja. Bolj ko bomo dosledno in zavzeto skrbeli, da bo delavec vključen v samoupravno komuniciranje, bolj bomo tudi uresničevali družbeno vlogo sindikatov in prispevali k splošnemu družbenemu napredku. Pri uresničevanju te naloge pa imajo komisije občinskih in medobčinskih svetov za obveščanje zelo pomembno vlogo.

Akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« je spodbuda za poživitev samoupravnega komuniciranja. To je priložnost, da damo medsebojnemu obveščanju de-

lavcev v združenem delu mesto, kakršnemu mu gre, ki pa je marsikod iz različnih vzrokov, marsikdaj tudi zaradi ozkih interesov (kdor ima informacije, ta lahko odloča), še vedno po krivem zapostavljeno. Prav tam, kjer delavci niso zadovoljni z obveščenostjo in s svojim deležem v obveščanju, je sindikat prvi poklican in odgovoren, da sproži urejanje zadev na tem tako pomembnem in občutljivem področju.

Z namenom, da bi akcija potekala organizirano in usklajeno, smo se na omenjenem sestanku dogovorili, naj v organizacijah združenega dela nemudoma oblikujejo akcijske odbore za akcijo »Tisoč delavcev-sodelavcev« (o njihovi sestavi govori več samo-besedilo o akciji) in svoje akcijske pogovore. Pomembno je, da so delavci o akciji dobro seznanjeni, glasila pa naj čimprej začno objavljati prispevke novih sodelavcev.

Osnovne organizacije (konference) ZSS v organizacijah združenega dela se povezujejo z akcijskim odborom in odgovarjajo za uresničevanje njihovega konkretnega akcijskega programa (vključno s pridobivanjem informatorjev iz temeljnih okolij).

Komisije občinskih svetov ZSS oziroma posamezni, za obveščanje zadolženi člani naj tako nemudoma skličejo sestanke z uredniki oziroma z organizatorji obveščanja v združenem delu, s predsedniki drugih komisij za obveščanje na občinski ravni in s predstavniki občinskih sredstev javnega obveščanja. Podobno naj se čimprej sestanejo komisije pri medobčinskih svetih ZSS. Zagotovijo naj tudi prostor za nove sodelavce v regijskih sredstvih javnega obveščanja.

Akcijski odbori v organizacijah združenega dela naj se sestanejo vsak mesec v prvi tretjini meseca, ko pregledajo dotedanji potek akcije in jo usmerijo vnaprej.

Do sredine vsakega meseca naj se sestanejo komisije OS ZSS za obveščanje in podobno pregledajo in usmerjajo akcijo v občini (ob tem vodijo tudi evidenco sodelavcev).

I. Izhodišče

Zamisel o akciji »Tisoč delavcev-sodelavcev« je nastala kot odraz spoznanja o vlogi obveščanja pri uresničevanju

samoupravljanja delavcev. Ustrezna obveščenost je temeljni pogoj vsakega odločanja, kar se je potrjevalo ob tako pomembnih nalogah, kot so periodično obravnavanje poslovnih rezultatov (periodični obračuni in zaključni računi), demokratizacija dela in odločanja na vseh ravneh, obravnavanje planskih dokumentov itd. Akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« vodi k uresničevanju stališč, da ni dovolj, če je delavec le objekt obveščanja, ampak mora v procesu obveščanja tudi sam aktivno sodelovati, tudi kot informator. S to akcijo dobiva delavec širšo družbeno spodbudo za uresničevanje te svoje vloge, ki je sestavni del njegovega samoupravnega vedenja. Delavec mora postati v večji meri resnični subjekt obveščanja kot sestavine uresničevanja družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov. Seveda pa ima akcija še vrsto drugih učinkov, kot je zagotavljanje temeljne obveščenosti delavcev, dviganje kulture pisane (in govorne) besede, samoupravnega dogovarjanja in odločanja, bogatenje izkušenj družbenopolitičnega dela, poživitev delovanja sistema obveščanja v združenem delu kot sestavnega dela družbenega sistema informiranja...

Odločitev za akcijo je bila sprejeta na II. srečanju urednikov, novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu, ki je bilo 2. in 3. novembra 1979 v Radencih.

Akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« hkrati pomeni širjenje odgovornosti članov Zveze sindikatov Slovenije za obveščanje, predvsem v združenem delu, pa tudi v občini. Tako bodo delavci še bolj čutili obveščanje za svojo pravico in dolžnost, kar je tesno povezano tudi z vlogo Zveze sindikatov Slovenije. Dobro obveščenost delovnih ljudi in občanov mora pokazati sama praksa skozi uresničevanje samoupravnega in delegatskega sistema — kjer so se doslej marsikdaj in marsikje pojavljale vrzeli ravno na področju obveščanja. Prav zato je eden bistvenih smotrov akcije »Tisoč delavcev-sodelavcev« vzpostaviti organizirane oblike obveščanja v tistih organizacijah združenega dela, ki tega še nimajo. Prav tistim temeljnim delovnim okoljem, kjer je bilo informiranje delavcev doslej v dobršni meri spregledano oziroma prepuščeno spontanosti, moramo s to akcijo zagotoviti kakovostni skok naprej.

Iz vsebine tako zastavljene akcije izhaja odgovornost družbenopolitičnih delavcev Zveze sindikatov Slovenije za njeno dosledno izvajanje.

Letos obeležujemo 30-letnico delavskega samoupravljanja, ki ga je delavski razred Slovenije in Jugoslavije uresničil kot bistveno sestavino svoje revolucionarne socialistične demokratične prakse, v kateri ima pomembno vlogo obveščanje človeka kot delavca in občana. Zato se osnovno geslo akcije povezuje z delovnim obeleževanjem uspešnih treh desetletij uresničevanja delavskega samoupravljanja.

Akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« se vključuje v prizadevanja Delavske enotnosti, da bi okrepila dopisniško mrežo v združenem delu in da bi si zagotovila stalne dopisnike iz vseh slovenskih občin.

II. Trajanje

I. maj do 31. december 1980

III. Organizacija

1.

Nosilec akcije je Zveza sindikatov Slovenije v tesnem sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in drugimi zainteresiranimi dejavniki. Akcija ima svoj znak.

2.

Organizacijski odbor ima vlogo usmerjevalca akcije, je njen kolektivni pokrovitelj in ji daje družbenopolitični ton. Sestavlja ga predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

3.

Delovni odbor sestavljajo sodelavci in nekateri člani odbora RS ZSS za obveščanje in politično propagando. Ta odbor je operativno telo v najbolj dobesednem smislu, je središče, kjer se stekajo vse niti. Za svoje delo odgovarja organizacijskemu odboru (oba delujeta na republiški ravni).

4.

V organizacijah združenega dela delovno vodi akcijo urednik skupaj z odborom za obveščanje in uredniškim odborom, pa tudi v sodelovanju s samoupravnimi organi. Za urednika smo se odločili, ker je delovno odgovoren za delovanje sistema obveščanja v svoji organizaciji. Nadalje je nujna tesna delovna povezanost s konferenco oziroma osnovno organizacijo ZS (akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev« je akcija Zveze

sindikatov Slovenije!), ki je tudi politično odgovorna za uspeh akcije v neposrednem okolju. Sodelujejo tudi komunisti in mladina. Iz naštetih subjektov je sestavljen akcijski odbor.

V organizaciji združenega dela, kjer še nimajo organa za obveščanje, je za potek akcije odgovorna tamkajšnja organizacija zveze sindikatov, ki lahko za to oblikuje delovno skupino oziroma akcijski odbor.

Oprelitev dela in ciljev akcije v organizaciji združenega dela:

— uveljavljanje celovitosti sistema obveščanja v organizaciji združenega dela,

— zagotavljanje pravočasne in kakovostne obveščenosti delavcev o temeljnih podatkih in dogajanjih, pomembnih za uresničevanje njihovih samoupravnih pravic in dolžnosti,

— zagotavljanje dostopnosti in odprtosti virov obveščanja,

— zagotavljanje povratnega pretoka informacij,

— podružbljanje sredstev obveščanja delavcev (družbeni organ informiranja — odbor za obveščanje),

— skrb za ustrezen status delavcev v službah za obveščanje,

— vključevanje področja obveščanja delavcev v vse dokumente razvoja organizacije združenega dela,

— spodbujanje izobraževanja in usposabljanja delavcev s področja obveščanja in drugih delavcev o vlogi obveščanja v združenem delu,

— pridobivanje novih sodelavcev-avtorjev in pobudnikov obveščanja v organizaciji združenega dela,

— pridobivanje informatorjev iz sindikalnih skupin.

Urednik v sodelovanju z naštetimi dejavniki (v akcijskem odboru) skrbi za uresničevanje celovitega programa akcije, kot je objavljanje prispevkov novih sodelavcev v glasilih in drugih sredstvih obveščanja v OZD, pomoč pri oblikovanju tekstov za objavo, evidenca novih sodelavcev, ki z dosedanjimi sodelavci nosijo informativno dejavnost, povezovanje s komisijo pri občinskem svetu in s sredstvi javnega obveščanja zunaj OZD, razgovori in predavanja o pro-

blematiki obveščanja v OZD ipd. Najboljše prispevke novih sodelavcev pošilja Delavski enotnosti v objavo. V glasilu OZD mora biti vidno označeno mesto za prispevke novih sodelavcev. Zaželeno bi bilo, da bi v OZD uvedli oblike stimulacije novih sodelavcev. Poskrbeti je treba, da sodelavce potem, ko jih pridobimo, tudi obdržimo in vključimo ne le v informativno dejavnost, marveč jih vključimo v aktivnost družbenopolitičnih in samoupravnih organov, delegacij itd. Posebno pozornost velja nameniti zlasti mladim kadrom, ki se lahko začno kaliti kot družbenopolitični delavci prav v akciji »Tisoč delavcev-sodelavcev«. Ob zaključku akcije je nujno treba opraviti analizo njenih rezultatov in predlagati, kaj iz nje lahko obdržimo tudi vnaprej, ugotoviti kritične točke obveščanja in predlagati ukrepe za njihovo odpravljanje. O akciji morajo biti vsi delavci celovito obveščeni. Akcija mora biti vpeta v druge družbenopolitične in samoupravne dejavnosti, kot so npr. izvajanje ukrepov za stabilizacijo, obravnavanje periodičnih obračunov, spodbujanje inovacij in racionalizacij, družbenopolitične naloge itd. Akcija naj da nov zagon obveščanju in družbenopolitični aktivnosti v združenem delu.

Prispevkov novih sodelavcev načelno ne bi smeli zavračati, lahko bi jih le bolj izpili, jim svetovali in podobno, če pa bi jih že zavrnili, bi to morali utemeljiti in se pogovoriti s sodelavcem.

Prodreti mora spoznanje, da akcija ni enkratno dejanje, da ne zamre z njenim navideznim zaključkom (31. decembra), ampak so njeni učinki trajnega pomena, zato se morajo vloženi naporji obresotvati, izkušnje in spoznanja iz akcije pa so dragoceni napotki za usmerjanje prihodnjega dela.

Za izpeljavo vseh teh nalog je politično odgovorna osnovna organizacija (konferenca) ZSS.

5.

V občini vodi akcijo komisija za obveščanje pri občinskem svetu ZSS, vendar je nosilec akcije občinski svet in torej odgovoren za njen potek. Komisija pripravi načrt konkretnega izvajanja akcije v občini v skladu z dogovorjeno vsebino akcije na republiški ravni. Komisija neposredno sodeluje z republiškim delovnim odborom akcije. Komisija vgradi vsebino akcije v svoje siceršnje delo, ki zajema predvsem:

— skrb za zagotavljanje rednega, pravočasnega, resničnega, popolnega ter po vsebini in obliki delavcem do-

stopnega obveščanja o celotnem poslovanju njihovih OZD in njenem materialno-finančnem stanju, o pridobivanju in delitvi dohodka ter uporabi sredstev, o rezultatih vseh oblik združevanja dela in sredstev, o pripravah za splošno ljudsko obrambo in o uresničevanju družbene samozaščite ter o drugih vprašanjih, pomembnih za uresničevanje samoupravnih pravic in dolžnosti delavcev in za utrjevanje delegatskega sistema;

— ustrezna obveščenost delovnih ljudi in občanov posamezne občine o aktualnih osrednjih vprašanjih gospodarjenja in družbenopolitičnega ter samoupravnega delovanja; s tem v zvezi skrb za organiziranje rednih (mesečnih, dvomesečnih) občinskih tiskovnih konferenc;

— pregled nad doseženo stopnjo (analiza, ocena) celovitosti delovanja sistema obveščanja v občini in uresničevanja prizadevanj za njegovo izboljšanje; s tem v zvezi aktualna naloga: sodelovanje v izvedbi vprašalnika odbora RS ZSS za obveščanje in politično propagando o načinih obveščanja delavcev in o glasilih organizacij združenega dela, ki naj dajo količinske in kakovostne podatke o obveščanju v združenem delu;

— zagotavljanje samoupravnih normativne urejenosti obveščanja delavcev;

— skrb za ustrezno urejen status delavcev v službah za obveščanje v organizacijah združenega dela;

— skrb za podružbljanje sredstev obveščanja v OZD in za uveljavljanje njihove odgovornosti samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam;

— vključevanje področja obveščanja delavcev v vse dokumente razvoja organizacij združenega dela in družbenopolitične skupnosti;

— uveljavljanje elementov svobodne menjave dela, dohodkovnih odnosov, racionalnosti in učinkovitosti tudi na področju obveščanja;

— spodbujanje izobraževanja in usposabljanja delavcev s področja obveščanja v združenem delu;

— pridobivanje aktivistov in članov Zveze sindikatov Slovenije za aktivno (pisanje, posredovanje obvestil, pobud ipd.) obveščanje v združenem delu — najbolj neposredni cilj akcije »Tisoč delavcev-sodelavcev«;

— uresničevanje ustrezne kadrovske politike na področju obveščanja v združenem delu.

Komisija nadalje skrbi za ustrezno »vzdušje« v občini ob akciji »Tisoč delavcev-sodelavcev«, kot je objavljane najboljših prispevkov v občinskih in drugih sredstvih javnega obveščanja, za predavanja, pogovore v okviru prej navedenih tem, za obveščenost o akciji ipd. Ne smemo zanemariti sodelovanja zlasti z ZSMS, kjer že več let poteka akcija »Mladi novinar«, s katero lahko usklajujemo našo akcijo. Ker je namen naše akcije poiskati tudi nove družbenopolitične kadre (novinar je družbenopolitični delavec in obveščanje je del družbenopolitične aktivnosti), komisija vodi tudi evidenco v tej akciji pridobljeni kadrov.

Za novega sodelavca štejemo avtorja, ki se prvič pojavi v določenem glasilu.

6.

V regiji je koordinacija akcije poverjena komisiji za obveščanje pri medobčinskem (mestnem) svetu ZSS. Komisija skrbi za izmenjavo izkušenj akcije v regiji, opozarja na pomanjkljivosti in predlaga ukrepe za njihovo odpravljanje, skrbi za utrjevanje sistema obveščanja delavcev skozi vsebino same akcije. Ima pregled nad delovanjem komisij za obveščanje pri občinskih svetih ZSS svojega območja.

IV. Spodbujevalni prijem za nove sodelavce in nosilce akcije

Pričakovati je, da bo v OZD ob ustrezni angažiranosti nosilcev akcije krepko poraslo število prispevkov — objaviti jih je možno ne le v glasilih (kjer lahko zmanjka prostora, zlasti če je več podobnih prispevkov o isti problematiki), ampak je treba uporabiti vse možnosti njihovega javnega publiciranja in obravnavanja — bilteni, oglasne table, razglasne postaje, sestanki itd. Ob koncu akcije bi lahko pripravili razstavo najboljših prispevkov, pripravili srečanje novih sodelavcev z ustreznim pogovorom, predavanjem, pogovore z družbenopolitičnimi delavci (lahko tudi v širši skupnosti), poslovnimi organi v OZD, evidentirali najboljše nove sodelavce kot tudi nosilce akcije (urednike in druge) za družbena priznanja znotraj OZD pa tudi v širšem družbenem okolju, če gre za posebno prizadevnost in uspešnost v akciji. Javno priznanje delu je človeku najboljša spodbuda.

Prek evidence, ki jo vodi komisija za obveščanje pri občinskem svetu, dobi vsak udeleženec (organizator in novi sodelavec) predmet-simbol akcije: pero ali značko z emblemom »Tisoč delavcev-sodelavcev«.

Uspešnejši novi sodelavci (kakovost in kontinuiteta) dobijo posebno priznanje — diplomu.

Uspešnejši organizatorji akcije (uredniki, aktivisti ZSS ipd.) dobijo posebno priznanje — diplomu.

Kot spodbudo za sodelovanje v akciji kaže poleg omenjenih oblik uvesti tudi npr. knjigo s tematiko obveščanja ali z družbenopolitičnega področja z avtorjevim podpisom (npr. za najboljše prispevke v akciji pridobljenih novih sodelavcev, objavljenih v Delavski enotnosti). Nadalje bomo kot spodbudo za nove sodelavce organizirali ogleda novinarskih hiš (ne le osrednjih republiških, marveč tudi regijskih), sodelovanje na seminarjih (npr. tudi na Gorjupovih dnevih) itd.

Najboljše organizatorje-urednike bomo predlagali za širša družbena priznanja.

Vrhunec akcije in obenem stimulacija za sodelovanje v njej pa je udeležba najaktivnejših sodelavcev na III. srečanju urednikov, novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu, ki ga organizira odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando. Takrat bomo opravili analizo akcije in izrekli priznanja.

Aktivne sodelavce, ki so tudi družbenopolitični delavci v svojem okolju, bomo upoštevali pri dodeljevanju srebrnega znaka sindikatov Slovenije. Prav tako jih velja kandidirati za udeležbo na dvomesečnem političnem tečaju RS ZSS in RK ZSMS.

Seveda pa se zlasti v regiji in občini kot tudi v posamezni OZD lahko dogovorijo za še druge spodbujevalne prijeme.

V. Vloga Delavske enotnosti in drugih sredstev javnega obveščanja

Sredstva javnega obveščanja nastopajo v dvojni vlogi:

— obveščanje o akciji,

— prostor, kjer se akcija najbolj očitno realizira (objavljanje prispev-

kov), s tem pa posredno tudi popularizirajo akcijo.

Odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando skupaj z organizacijskim in delovnim odborom akcije ter v dogovoru z vsemi sodelujočimi pripravi ob začetku akcije v vseh regijah s sodelovanjem občin in OZD pogovore z naslednjo vsebino:

— potek akcije »Tisoč delavcev-sodelavcev«,

— problematika obveščanja v združenem delu, predvsem pa delo komisij medobčinskih (mestnega) in občinskih komisij za obveščanje, kot je opredeljeno v III. poglavju tega gradiva.

Začetek akcije primerno zabeleži Delavska enotnost, celotno gradivo o akciji pa objavimo v Informacijah RS ZSS za obveščanje v združenem delu in v Informacijah RS ZSS.

Komisije za obveščanje na občinski in medobčinski ravni se dogovorijo s svojimi sredstvi javnega obveščanja, kako naj spremljajo akcijo. Zaželeno bi bilo, da bi ta občila namenila določen prostor novim sodelavcem iz akcije, pri čemer bi se povezali z uredniki v združenem delu. Lahko bi bila to stalna rubrika in stalna oblika medsebojnega sodelovanja.

Delavska enotnost bo uvedla stalno rubriko za nove sodelavce iz združenega dela. Sestavke v združenem delu zbira in pošilja urednik, izjemoma pa lahko to stori tudi avtor sam, če meni, da mu je urednik neutemeljeno zavrnil prispevek. Delavska enotnost posebej vidno objavlja prispevek tedna in prispevek meseca. Vsak prispevek mora vsebovati

naslednje podatke: datum, ime in priimek avtorja, njegov poklic oziroma delo, ki ga opravlja, organizacijo združenega dela in avtorjev naslov. Delavska enotnost tudi sproti poročila o poteku akcije.

VI. Minimalni program usposabljanja

Ta poteka na vseh ravneh (od republike do OZD) in se deli na družbenopolitično in informacijsko. Predlagamo takšno vsebino dopolnilnega izobraževanja:

1. družbenopolitični del: aktualne družbenopolitične teme, kot npr. obravnava periodičnih obračunov, priprave (in obveščanje) na srednjeročni plan razvoja ipd. Skladno s temo bi izbrali tudi nosilca;

2. strokovni del (o informiranju): novinarske zvrsti in pot od dogodka do zasnove in objave vesti o dogodku; minimalna obveščenost delavcev in razprava v delovni (sindikalni) skupini; razlikovanje med znanjem in obveščenostjo ter vprašanje motiviranosti za obveščenost itd. Nosilci teh tem bodo strokovnjaki s področja informiranja.

Odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando bo poskrbel za usposabljanje iz omenjenih tem v regijah, nekaterih izbranih občinah in izbranih OZD. Pač pa bi morali v regijah, občinah in organizacijah združenega dela najprej ugotoviti, koliko je na tem področju že storjenega in kaj je nujno še storiti. Oblikovali naj bi svoj program minimalnega usposabljanja, ki bi potekal ne le do zaključka akcije, ampak bi postal izhodišče za stalno dejavnost usposabljanja teh kadrov.

Odbor za obveščanje in politično propagando se bo vključeval v program usposabljanja tudi z objavami ustrezne tematike v Informacijah RS ZSS za obveščanje v združenem delu.

Gradivo iz programa usposabljanja na področju obveščanja bi kazalo do neke mere objavljati tudi v Sindikalnem poročevalcu oziroma se določena gradiva, ki jih objavlja Sindikalni poročevalec, že po svoji vsebini vključujejo v ta program in bi nanje še posebej opozorili.

Del programa usposabljanja je podan v IV. poglavju tega gradiva (udeležba na Gorjupovih dnevih in na III. srečanju urednikov, novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu, političnem tečaju RS ZSS, tiskovne konference, pogovori itd.).

VII. Priročnik

Namenjen bo začetnikom v novinarskem pisanju. Obsegal bo temelje novinarstva in novinarskih pojmov. Pripravil ga bo delovni odbor.

VIII. Kdo in kako sodeluje

Kot sodelavci v akciji lahko sodelujejo vsi delavci in občani. Lahko sodelujejo kot avtorji vseh novinarskih zvrsti (vest, članek, poročilo, reportaža, komentar, fotografija, fotoreportaža, podlistek, humoristični prispevek itd.).

OPOMBA: Temeljne informacije za delavce v združenem delu (o čemer govorimo v točkah III. 4 in III. 5) je sprejel odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando

DELAVSKA ENOTNOST in PARTIZANSKA KNJIGA sta ob 60-letnici ustanovitve revolucionarnih sindikatov izdali knjigo

Dr. Miroslav
Stiplovšek:

Razmah strokovnega-sindikalnega gibanja na slovenskem 1918—1922

Pregled razvoja in delovanja strokovnih organizacij v jugoslovanskem delu Slovenije od prevrata 1918 do ponovne utrditve revolucionarnih strokovnih organizacij konec 1922

Letos spomladi je Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije imenoval komisijo za ohranjanje revolucionarnih tradicij delavskega gibanja. Razvijanje teh tradicij in njihovo prenašanje na mlade rodove naj postane sestavni del dnevnih prizadevanj slovenskih sindikatov.

Tovariš Tito je ob neki priložnosti dejal: »Revolucionarna dediščina naših narodov je najmočnejši izvir naše bodočnosti in mora biti prisotna v celotnem družbenopolitičnem in kulturnem življenju, umetniškem in znanstvenem ustvarjanju, predvsem pa pri vzgoji in izobraževanju naše mladine.«

Z izdajo knjige RAZMAH STROKOVNEGA-SINDIKALNEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM 1918—1922 smo dobili pomembno delo, ki celovito in hkrati poljudno obravnava dogajanje v našem delavskem in sindikalnem gibanju. Posebnost knjige je v tem, da obravnava delavsko gibanje skozi razvoj sindikatov, ki so bili najbolj množična in v marsikaterem kraju ali tovarni edina oblika organiziranja delavskega razreda.

Knjiga dr. Stiplovška je prvenec v zbirki Delavsko gibanje na Slovenskem in doslej najboljše delo s tega področja. Obsega kar 672 strani, vmes so objavljene zgodovinske fotografije, nekatere prvič prav v tej knjigi. Njena vsebina pa predstavlja bogat vir revolucionarnih izkušenj in vrednot. Knjiga je namenjena družbenopolitičnim delavcem, prav gotovo pa tistim, ki delujejo v sindikatih, primerna pa je tudi kot spominsko darilo družbenopolitičnim aktivistom ob delovnih jubilejih.

Knjigo RAZMAH STROKOVNEGA-SINDIKALNEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM 1918—1922 lahko naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, po ceni 650 din za izvod.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo izvod(ov) knjige RAZMAH STROKOVNEGA-SINDIKALNEGA GIBANJA NA SLOVENSKEM 1918—1922. Naročeno nam pošljite na naslov:

.....
.....
(ulica, poštna številka, kraj)

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne

Račun bomo plačali v 15 dneh
po prejemu knjig.

Žig

.....
(podpis naročnika)

Ureja uredniški odbor: Franček
Kavčič, Boštjan Pirc, Nataša Pobega,
Peter Štefanič in Majda Žlender